

Pedagojik Sözlükbilimi Çalışmalarına Katkı: Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)

Contribution to the Studies of Pedagogical Lexicography: Beginning Level Turkish Dictionary for Foreigners (A1)

Engin Yılmaz*

Öz

Öğrenici profiline uygun öğretim araç-gereçlerinin yeterli düzeyde geliştirilememesi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde önemli bir sorun alanıdır. Nitekim, dil gelişimi için önemli olan otantik materyallerin ve işbirlikçi sistemlerin yeterli düzeyde olmayışı Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi önünde “lojistik bariyer”ler olarak durmaktadır. Öğrenici düzeyine uygun olarak geliştirilemeyen materyallerin başında ise öğrenici sözlüğü gelmektedir. Bu konuda, artan çalışma ve araştırmalara rağmen Türkiye’de henüz model teşkil edebilecek bir eser ya da kaynak ortaya konulamamıştır. Tarafımızdan hazırlanan ve Pegem Akademi Yayınları arasında çıkan Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1) adlı eser, öğrenici sözlüğü alanında öncü bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Araştırma ile, Türkiye’de yeterince geliştirilememiş olan pedagojik sözlükbilimi (pedagogical lexicography) alanına kuramsal ve uygulamalı açıdan katkı sağlanması amaçlanmıştır. Çalışma, betimsel bir araştırma niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Pedagojik sözlükbilimi, öğrenici sözlüğü, düzeye uygunluk.

* Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim üyesi, eyilmaz@sakarya.edu.tr

Bu makale iThenticate sistemi tarafından taranmıştır.

Makale Gönderim Tarihi: 24 Ocak 2019

Abstract

Inadequate development of appropriate teaching materials for the learner is an important problem area in teaching Turkish as a foreign language. The inadequacy of authentic materials and collaborative systems, which are important for language development, stand as a in “logistic barriers” for teaching Turkish as a foreign language. The learner’s dictionary is one of the tools that cannot be developed in accordance with the learner level. In this regard, despite the increasing study and research which may constitute a structure or model in Turkey yet been able to reveal sources. *The Turkish Foreign Language Introductory Turkish Dictionary (A1)*, prepared by myself and published by Pegem Academy Publications, can be considered as a pioneer study in the learner’s dictionary. The research, which has not developed sufficiently in Turkey pedagogical lexicography is intended to contribute to the field of theoretical and practical aspects. The study is a descriptive research.

Keywords: Pedagogical lexicography, learner’s dictionary, level compliance

1. Giriş:

Günümüzde yabancı dil öğretimi ulusal ve uluslararası düzeyde önemli bir uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yabancı dil öğretiminin önem kazanmasında, küreselleşmenin ve başta iletişim olmak üzere pek çok alanda kaydedilen bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin etkili olduğu düşünülmektedir. Küreselleşme genel anlamda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde ilişkilerin artması sonucunda toplumlar ve kültürlerin yakınlaşması süreci olarak tanımlanmaktadır (Block, 2008). Bugün bütün toplumlar küreselleşme ve beraberinde getirdiği hızlı değişimden etkilenmektedir. Bu değişim, özellikle iletişim alanında kendini göstermektedir. Bu alandaki ilerlemeler bilgiye ulaşmayı ve bireylerin hareketliliğini kolaylaştırmaktadır. Pek çok alanda üretilen yeni bilgilere hızlı bir biçimde ulaşma, bireylerin sosyal, akademik ve mesleki yaşamlarındaki başarısını etkileyen önemli bir etken hâline gelmiştir. Bilginin bugün uluslararası ağlar ve etkinlikler yoluyla yayıldığı düşünüldüğünde, bireylerin bilgiye ulaşmasında yabancı dilin önemi açıktır. Bireylerin sosyal, akademik ve mesleki hareketliliğinin artması çok dilli ve çokkültürlü ortamların oluşmasını sağlamıştır. Bunun sonucunda bireyler; farklı kültürlerden farklı diller konuşan bireylerle iletişim kurmak için yabancı dile gereksinim duymaktadır (Avrupa Konseyi, 2001). Küreselleşme sürecinde farklı kültürlerden farklı diller konuşan bireylerin bir araya gelmesi “kültürlerarası iletişim” kavramını gündeme getirmiştir. König (2010) “kültürlerarası iletişim” kavramını, “bireyin konuştuğu dilin kültürünü ve kendi özdeğerlerini yitirmeden, farklılıklara ön yargısız ve hoşgörülü bakmasını ve bu yönde davranmasını öğrenmesi” olarak tanımlamaktadır. Bu durum bireyin bir dilin yapısını bilmenin yanında o dilde iletişim kurmasını sağlayacak farklı beceriler de geliştirmesi gerektiğine işaret etmektedir. König (2010) küreselleşme, iletişim, kültürlerarası iletişim, dil planlaması ve dil politikası gibi çağdaş kavramların günümüzde yabancı dil öğretiminin temelini oluşturduğunu belirtmektedir. Yabancı dil öğretiminin bu derece önem kazandığı günümüzde en çok tercih edilen yabancı dilin İngilizce olduğu görülmektedir. Crystal (1996) büyük kitlelere ulaşmayı hedefle-

yen kitap, gazete ve reklamlarda, mesleki ve akademik alanlardaki uluslararası etkinliklerde, diplomaside, bilimsel araştırmaların raporlaştırılmasında, internet üzerinden yürütölen iletişimde ve elektronik ortamda veri saklamada en çok tercih edilen dilin İngilizce olduğunu belirtmektedir. İngilizcenin en çok öğrenilen dil hâline gelmesinde küreselleşmenin (Block, 2008) ve benimsenen dil politikalarının (Tollefson, 2008) etkili olduğu düşünülmektedir. Günümüzde uluslararası düzeyde yabancı dil öğretiminde öne çıkan bu kavramlar, yaklaşımlar ve eğilimler ışığında Türkiye'deki duruma bakıldığında, uluslararası gelişmelere koşut biçimde Türkiye'de de yabancı dil öğretimine önem verildiği ve kaynak ayrıldığı görölmektedir. Bugün itibarıyla Türkçe konuşulduğu coğrafyanın genişliği ve konuşucularının sayısı bakımından dünyadaki diller arasında önemli bir yere sahiptir. Türkçe UNESCO tarafından yapılan resmi dil sıralamasında beşinci, anadili sıralamasında ise üçüncü sıradadır (Güzel, 2010).

1.1. Problem Durumu:

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine talebin artması ile birlikte son yıllarda bu alanda yapılan bilimsel araştırma ve etkinliklerin de yoğunlaştığı görölmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de Türkçenin yabancı dil olarak öğrimi konusunda lisansüstü tezler (Aydın, 2015; Benhür, 2002; Deniz, 2001; Demirezen, 2000; Eker, 2010; Ilgar, 2013; Tanın Korkmaz, 2004; Yaylı, 2004) yapılmaya başlanmıştırd. Bununla birlikte, pek çok araştırmacı Türkçenin yabancı dil olarak öğrimi alanında yeterince araştırma yapılmadığı görüşünü paylaşmaktadır (König, 2002; Karababa, 2010; Büyükaslan, 2007; Göçer & Moğul, 2011; Özyürek, 2009). Türkçenin yabancı dil olarak öğrimi konusundaki çalışmalarda bu alanda henüz istenen düzeye gelinemediği ve önemli eksikliklerin bulunduğu belirtilmektedir. Tespit edilen eksikliklerden biri, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin bilimsel çerçevede planlanmış ve sürekliliği olan bir dil politikasının yeterli düzeyde olmayışıdır (König, 2010; Karababa, 2010; Açıık, 2008; Tosun, 2005). Hengirmen (1993) ve Özyürek (2009) özellikle dil planlaması üzerine çalışacak bir dil akademisinin mevcut olmayışını önemli bir eksiklik olarak görmektedir. Bununla birlikte, Dolunay

(2005) pek çok ülkede Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten merkezlerin bulunduğunu ancak bu merkezlerin eşgüdümünü sağlayacak bir yapının bulunmadığını ve ilgili kurumların bu konuda gerekli planlamayı yapmaları gerektiğini belirtmektedir. Göçer ve Moğul (2011) ile Erdem (2009) çalışmalarında bu alanda kullanılan kitapların bir listesini oluşturmuşlardır. Ancak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında materyal geliştirme konusunda da yetersizlikler olduğu bilinmektedir. Yağmur (2006) özellikle Batı Avrupa’da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerinde durarak Batı Avrupa’daki ülkelerde Türkçenin öğretilmesinde sıkıntı yaşanmasında nitelikli öğretim materyallerinin bulunmayışının etkisi olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Açık (2008) da, Türk soylulara yönelik olarak Türkçe öğretimi üzerine odaklandığı çalışmasında, öğrenciye uygun öğretim araç-gereçlerinin yeterli düzeyde geliştirilememesinin önemli bir sorun olduğuna değinmiştir. Öğrenci düzeyine uygun olarak geliştirilemeyen araç-gereçlerin başında öğrenci sözlüğü gelmektedir. Dil gelişimi için önemli olan otantik materyallerin ve işbirlikçi sistemlerin yeterli düzeyde olmayışı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önünde “lojistik bariyer” olarak durmaktadır. Bu konuda, artan çalışma ve araştırmalara rağmen Türkiye’de henüz model teşkil edebilecek bir eser ya da kaynak ortaya konulamamıştır. Tarafımızdan hazırlanan ve Pegem Akademi Yayınları arasında çıkan **Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)** adlı eser, öncü bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı:

Araştırma ile, Türkiye’de yeterince geliştirilememiş olan pedagojik sözlükbilimi (pedagogical lexicography) alanına kuramsal ve uygulamalı açıdan katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın yöntemi:

Çalışma, betimsel bir araştırma niteliğindedir. Araştırmada; önce tarafımızdan hazırlanan **Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)** adlı eser hazırlanırken izlenen aşamalar ve uyulan ilkeler sıralanmış ve çok anlamlılığı, kültür aktarımını temsil eden bazı madde başı örnekleri gösterilmiştir. Sonuç bölümünde; ilgili

sözlük, Golyinskaia (2017) tarafından derlenen pedagojik sözlük bilimi hazırlanırken uyulması gereken temel ilkeler bağlamında değerlendirilmiş ve muhtemel yeni baskıda yapılması gereken değişiklikler maddeler hâlinde sıralanmıştır.

2. Kavramsal çerçeve

2.1. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Düzeyler:

Türkiye’de özellikle son yirmi yılda yabancı dil öğretimi alanında önemli adımlar atılmıştır. Yabancı dil öğretiminin, eğitimin tüm kademelerinde zorunlu hâle getirilmesi, yabancı dil öğretim programlarının Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnine uygun biçimde hazırlanıp uygulamaya konulması, kaydedilen ilerlemelere örnek gösterilebilir (Kırkgöz, 2007). Avrupa Konseyi, bugün itibarıyla bütün Avrupa’da yabancı dil yeterlilik düzeylerinin belirlenmesinde, program geliştirmede, uygulamada ve değerlendirmede kullanılan **Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni**’ni (Avrupa Konseyi, 2001a) hazırlamıştır. Türkiye’de yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan sınıflandırma, **Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni**’ne dayanılarak şöyle yapılmıştır:

- 1) **Temel düzey kullanıcı** (A1 A2): Ara ya da temel gereksinim,
- 2) **Ara düzey kullanıcı** (B1 B2): Eşit düzey; ileri ya da bağımsız,
- 3) **İleri düzey kullanıcı** (C1 C2): Özerk; ustalık (Trim, J.L.’den Akt.: Küçükler, 2010).

2.2. Öğrenici sözlüğü:

Alanyazında, pedagojik sözlükbilimi için farklı terimler ve yaklaşımlar sözkonusudur: “pedagojik sözlükbilim / sözlükler”, “didaktik sözlükbilim / sözlükler”, “öğrenici sözlükbilimi / sözlükleri”, “okul sözlükbilimi / sözlükleri” (Tarp, 2011: 220). Hartmann ve James (1998: 107) pedagojik sözlükbiliminin sınırlarını şöyle belirlemiştir: “Pedagojik sözlüklerin tasarlanması, derlenmesi, kullanılması ve değerlendirilmesi ile ilgili işlemlerin bütünü”. Sözlük biliminin bir alt disiplini olan pedagojik sözlük bilimi ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalar, 1970’li yıllardan itibaren, ivme kazanmış ve pedagojik sözlük bilimi, dil araştırmaları içinde daha değerli bir alan hâline gelmiştir. Bu süreçte, gerek akademik dünya

gerakse yayıncılar pedagojik sözlük bilimine güçlü bir şekilde ilgi göstermeye başlamıştır (Dziemińko, 2006: 1 ve Dolezel&Mc. Creary, 1999: XIX). Pedagojik sözlük bilimi, 21. yüzyılda uluslararası iletişimin ve işbirliğinin daha da gelişmesi ve diğer disiplinlerle etkileşime girmesi dolayısıyla, genel sözlük bilimi içinde özellikle *okuduğunu anlama, uygulamalı dil bilimi, doğal tek dilli dil eğitimi* ve *doğal olmayan yabancı dil eğitimi* alanlarında daha değerli bir kaynak olma potansiyeline erişmiştir (Dolezel&Mc. Creary, 1999: XIX). Tarp, öğrenci sözlükleriyle ilgili 2 (iki) sözlük tipolojisi ortaya koymaktadır:

i) Öğrenici sözlüklerinin A tipolojisi:

- Okul öncesi sözlükleri,
- Okul sözlükleri,
- Kolej sözlükleri.

ii) Öğrenici sözlüklerinin B tipolojisi:

- Ana dili öğrenenler için sözlükler,
- Yabancı dil öğrenenler için sözlükler,
- Bilimsel disiplinler vb.'de eğitim görenler için sözlükler (2011:221).

Golynskaia, öğrenci sözlüğü hazırlanırken uyulması gereken temel ilkeleri şöyle derlemiştir:

1. Öğrenici sözlüklerinin en önemli ilkelerinden biri, öğrenenlerin psikolojik özelliklerine, yaşlarına, bilgi düzeyi ve öğrenim aşamalarına tamamen uygun olması gerekmesidir. Dolayısıyla öğrenici sözlüklerinin hedef kullanıcılarının bilimsel olarak tespit edilmesi şarttır.

2. Öğrenici sözlüklerinin hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise materyallerin kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru bir sıra takip etmesidir.

3. Öğrenici sözlükleri bir sistem oluşturmalıdır. Sözlükler sistemi, belli bir dil birimleri kitlesinin farklı açılardan betimlenmesini sağlayan farklı türlere ve/veya aynı türe ait sözlüklerin bütünüdür. Bir sisteme ait sözlükler farklı öğrenim seviyelerine

göre yapılandırılmalıdır. Seviye yükseldikçe maddebaşı sözcükler hakkında verilen bilgilerin miktarı artmalı, ayrıca bu bilgilerin sunulmuş şekli de değişmelidir.

4. Sözlükbilimsel sistemin bir parçası olmasının yanı sıra her sözlük başı başına bir sistemdir. Sözlüğün bu özelliği, dil birimlerinin sunulmuş şeklinde bütünlük ve tutarlılığın sağlanmasını bir zorunluluk hâline getirmektedir.

5. Dil-söylem bakımından değerlendirilecek olursa, öğrenci sözlükbiliminin ilgi çekici bir özelliği ortaya çıkacaktır: Öğrenci sözlüğü, dilin öğretici modelini yaratarak öğrencilere ileride bilişsel, iletişimsel vb. amaçlarla kullanacakları söylemin kapısını açmaktadır.

6. Öğrenci sözlükleri; tüm dil becerilerinin öğretim özellikleriyle kullanıcıların algısal ve üretimsel gereksinimleri hesaba katılarak oluşturulmalıdır.

7. Öğrenci sözlüğüne dâhil edilecek dil birimlerinin seçimi belli kriterlere dayandırılmalıdır. Bu kriterlerin başında dil birimlerinin kullanım sıklığı ile öğrencilerin gereksinimleri gelmekte çünkü dil öğrenme sürecinde, kullanım sıklığı nispeten az olan sözcüklere de ihtiyaç duyulabilmektedir.

8. Öğrenci sözlüklerinin makro yapısı da kullanıcı dostu olmalıdır. Sözlük, çetrefilli dil öğrenimi yolunda öğrencilere engel yaratmak yerine önlerindeki engelleri kaldırmaya yardım etmelidir (bk. Golyńskaia, 2017:11-12).

2.3. Yabancılar için Türkçe sözlük hazırlanırken uyulan ilkeler ve aşamalar:

Tarafımızdan hazırlanan ve Pegem Akademi Yayınları arasında yayımlanan **Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)** için uyulan ilkeler ve izlenen işlem basamakları şöyledir:

i. Sözlükte esas alınacak derlem havuzunu oluşturmak için; öncelikli olarak Yunus Emre Enstitüsü, Gazi Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi'nin Türkçe öğretim merkezleri tarafından yayımlanan "A1" düzeyindeki kitap setlerinden yalnızca "Ders Kitabı" niteliğinde olanlar tarandı. Aydın (2015) tarafından ha-

zırlanan yüksek lisans çalışmasında; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan 21 tane ders kitabı ve 20 tane okuma kitabı olmak üzere toplam 41 kitap taranmış ve her düzeye göre ayrı ayrı kelime listeleri sıralanmıştır. Araştırmacı tarafından, A1 seviyesindeki ders kitapları incelendiğinde ve hedeflenen sayı (1500) dikkate alındığında en uygun öğretim setinin Gazi TÖMER olduğu sonucuna varılmıştır. Tanın Korkmaz (2004) tarafından hazırlanan yüksek lisans çalışmasında ise, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde başlangıç düzeyi için temel kelime listesi belirlenen ölçütler ışığında (kullanım sıklığı, yararlılık, öğretilbilirlik, öğrenilebilirlik, evrensellik vb.) oluşturulmuştur.

ii. Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından yayımlanan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı-Temel adlı ders kitabı hem "A1" hem de "A2" düzeylerini temsil ettiği için, bu kitaptan çalışmanın sınırlılığı dikkate alınarak yalnızca kontrol amaçlı olarak yararlanıldı. Taramalarda, cümle içinde geçen dil malzemesi değerlendirilip sözlüğe alındı. Taranan dil malzemesi, Cibakaya 2.3 dizin programı aracılığıyla alfabetik olarak listelendi. Gerek bu aşamada gerekse "taslak sözlük" oluşturulduktan sonra uzman görüşlerine başvurularak gerekli revizyonlar yapıldı.

iii. Sözlükte; tanımı yapılan hedef sözcüğün ya da söz öbeğinin daha kolay bulunabilmesi için ilgili ögenin altı çizildi.

iv. Sözlükte; çok anlamlılık durumunda, anlam sıralaması soldan sağa değil, görsel algılamayı ve okuma kolaylığını sağlaması amacıyla yukarıdan aşağıya şeklinde yapıldı.

v. Sözlüksel tanımı yapılan kavramın daha iyi anlaşılması için, "tanık cümle" verildi. Gerekli görülen kimi durumlarda, birden çok tanık cümle verilme yoluna gidildi. Tanık cümlelerin hangi kitaptan alıntılandığı bilgisi, ayraç içinde kısaltmasıyla birlikte verildi. En sonda ise, → işareti kullanılarak ayraç içinde ilgili sözlüksel maddenin İngilizce karşılığı verildi.

vi. Sözlükte; yalnızca sözcükler değil, ara madde olarak kabul edilen deyim, ata sözü, kalıplaşmış söz ve birleşik yapıdaki söz birimleri de ana maddenin altında ve daha içeriden tanımlanarak tanık cümle verildi.

Örnek maddeler

• **aile ad** Anne, baba ve çocuk(lar)tan oluşan kan bağına dayalı sosyal birlik: “Merhaba. Adım Yiğit. 12 yaşındayım, altıncı sınıf öğrencisiyim. **Ailemle** Ankara’da yaşıyorum.” (YEE, TÖS-A1, 30)

→ (*family*) (bk. s. 3)

alışveriş ad Alım satım işi: “İşten sonra **alışverişe** gittim.” (YEE, TÖS-A1, 52)

→ (*shopping*)

• **alışveriş merkezi (~AVM)** Alışveriş, dinlenme, eğlenme amacıyla yapılmış olan büyük bina: “Arkadaşım Merve ve ben **alışveriş merkezini** iki saat dolaştık.” (YEE, TÖS-A1, 59); “**AVM’ye** gitmek istiyorum.” (GÜ, YİT-A1, 22)

→ (*shopping center*)

• **alışveriş sepeti** Alışveriş sırasında çeşitli ürünlerin konulduğu sepet: “**Alışveriş sepetiniz** çok dolu. Neler aldınız?” (YEE, TÖS-A1, 56)

→ (*shopping cart*) (bk. s. 3)

almak 1. Bir şeyi elle tutmak, kavramak: “Kalemi masandan **alıyorum.**” (İÜ, YİTDK-A1, 62)

→ (*to take*)

• Bir ürünü ya da hizmeti satın almak: “Alışveriş sepetiniz çok dolu. Neler **aldınız?**” (YEE, TÖS-A1, 56)

→ (*to buy, to purchase*)

• Birisini bir yerden başka bir yere götürmek: “Siz ilk önce eşyalarınızı odanıza yerleştiriyorsunuz. Sonra ben sizi otelden **alıyorum** ve oradaki lokantalardan birinde yemek yiyoruz.” (İÜ, YİTDK-A1, 100)

→ (*to take, to get*) (bk. s. 4)

• **aman Allah’ım ünl.** Şaşırma, hayret vb. durumlarda kullanılan bir söz: “**Aman Allah’ım**, o da ne? Birinci sıradaki yarışmacı ıslak zeminde kayıyor.” (YEE, TÖS-A1, 109)

→ (*oh my God*)

→ **anl.** *aman Tanrı'm* (bk. s. 4)

bayram ad Ulusal ya da dini bakımdan önemli olan ve her yıl kutlanan gün ya da günler: "Ali'nin başını okşadım. 'Haydi, arkadaşlarınla oyna. **Bayrama** daha çok var.' dedim." (YEE, TÖS-A1, 85)

→ (*holiday*)

• **bayram namazı** Müslümanlar tarafından Ramazan Bayramı'nın ve Kurban Bayramı'nın birinci gününde sabah namazından sonra kılınan namaz: "**Bayram namazını** şehirde kıldım." (YEE, TÖS-A1, 86)

→ (*day of prayer*)

• **bayramın(ız) mübarek olsun/ bayramın(ız) kutlu olsun** Birisinin bayramını kutlarken söylenen, iyi duygular içeren bir söz: "Senin de bayramın mübarek olsun." (YEE, TÖS-A1, 148); "**Bayramınız kutlu olsun** babacığım." (YEE, TÖS-A1, 148)

→ (*eid mubarak*) (bk. s. 11-12)

3. Sonuç:

Tarafımızdan hazırlanan **Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)**, Golynskaia (2017) tarafından derlenen, öğrenci sözlüğü hazırlanırken uyulması gereken 8 (sekiz) temel ilke bağlamında değerlendirildiğinde; sözlüğün yeni baskısında yapılması gereken düzeltme ve düzenlemeler maddeler hâlinde şöyle sıralanabilir:

I. Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1) adlı çalışmamızın yeni baskısında belirlenen maddeler, Türkiye'deki farklı Türkçe Öğretim ve Dil Merkezlerinde öğrenim gören başlangıç düzeyindeki öğrencilere sorulmalı ve sonuçlar "anlaşılabilirlik düzeyleri" bakımından yorumlanarak gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

II. Sözlüğün yeni baskısında, belirlenen sınırlılık çerçevesinde oluşturulan derlem havuzuna yalnızca A1 düzeyindeki ders

kitaplarından alınan veriler değil, Türkiye’deki farklı Türkçe Öğretim ve Dil Merkezlerinde öğrenim gören başlangıç düzeyindeki öğrencilerle yapılan konuşma uygulamalarından elde edilecek sözlü veriler de ilave edilmeli ve bu doğrultuda gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

- III. Sözlüğün yeni baskısında, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere yönelik uygulanacak ihtiyaç analizi ölçeğinden elde edilecek veriler ışığında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Öğrencilerin belirlenen ilgi ve ihtiyaçları ışığında sözlüğün yeniden yapılandırılması yararlı olacaktır.
- IV. Türkiye’de genel olarak eksik olan eleştiri kültürü ve geleneği, sözlükçülük alanında da söz konusudur. Sözlük eleştirmeni olan uzmanların önerileri doğrultusunda, yeni baskıda gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.
- V. Sözlük, basılı versiyonunun yanında elektronik ortama, özellikle mobil ortama da aktarılabilir. Bilindiği gibi, dijital öğretim materyallerinin eğitim ve öğretimde kullanımı hızla yaygınlaşmaktadır. Dijital materyaller, dikkati canlı tutan etkileşimler yaratıp hızlı geribildirim sağlaması bakımından öğrenme hızını ve kalıcılığını olumlu olarak etkilemektedir. Teknolojik tabana sahip öğrenme ortamları (e-öğrenme, web tabanlı öğrenme, internet tabanlı öğrenme, uzaktan eğitim vb.) bilgi ve beceriyi artırmak için gerekli olan çözümleri sunmaktadır. Nitekim elektronik alanlar sayesinde eğitimciler ve öğrenciler zaman ve mesafe sorunu yaşamadan istedikleri zaman bir araya gelme, işbirlikli çalışma, bilgi paylaşımı gerçekleştirme ve üretken tartışmalar gibi imkânlara kavuşabilmektedir. Elektronik ortama taşınması ve etkileşimli olması gereken sözlükte, “animasyonlar, videolar, podcastler, simülasyonlar, resimler, etkileşimli sınavlar, alıştırma programları, sosyal ağ ortamları, sohbet odaları, tartışma tahtası, e-posta grupları” gibi eğitimi destekleyen birçok özellik bulundurulmalıdır. Tasarlanan bu e-sözlük, anlık güncellemeye imkân tanınmalıdır. Etkileşimli sözlük; öğrencilere sürekli etkin olma imkânı verdiği için hem Türkçe öğretim merkezlerindeki öğrencilere hem de bireysel olarak Türkçe öğrenmek isteyenlere katkı sağlayabilecektir.

Kaynaklar

- Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılarla Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. Uluslararası Türkçe eğitimi ve öğretimi sempozyumu kitabı. Kıbrıs: Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Aksan, D. (2003). Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim. CIII, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Avrupa Konseyi. (2001a). Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment – A guide for users. Strasbourg: Language Policy Division.
- Avrupa Konseyi. (2001b). A common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Strasbourg: Council of Europe.
- Aydın, Murat (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders ve okuma kitaplarındaki kelime sıklığı ve seviyelere göre sözcük hazinesi çalışması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Benhür, M. H. (2002). Türkçenin yabancılarla öğretiminde tartışılmayan ana kavramlar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Block, D. (2008). Language education and globalization. S. May, & N. H. Hornberger içinde, Encyclopedia of language and education, 2nd Edition, Volume 1: Language policy and political issues in education (s. 31-43). ABD: Springer Science & Business Media LLC.
- Brown, H. D. (2007). Teaching by principles – An interactive approach to language pedagogy (3rd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Büyükaslan, A. (2007). Yabancı dil Türkçenin öğretilmesinde yeni yöntemler: Bilişim uygulamaları, çözüm önerileri. I. uluslararası bilgisayar ve öğretim teknolojileri sempozyumu bildiriler kitabı. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Cook, G. (2003). Applied linguistics. New York: Oxford University Press.
- Crystal, D. (1996). The English language today. D. Graddol, D. Le-

- ith, & J. Swann içinde, English: History, Diversity and Change (s. 29-32). New York: Routledge.
- Çakıroğlu, Ü, Akkan, Y., Güven, B. (2012). Web tabanlı öğretim uygulamalarının okul kültürüne etkisinin teknoloji entegrasyonu çerçevesinde incelenmesi. Kuram ve uygulamada eğitim bilimleri, s. 1023-1048.
- Demirel, Ö. (2000). Türkçe öğretimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirezen, N. (2000). 20. yüzyılda Fransızlara Türkçe öğretmek üzere yapılan çalışmaların bir değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Deniz, A. (2001). Türkiye’de yaşayan yabancıların çocuklarının yabancı dil eğitiminde masalın etkisinin araştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Doğanay, A. (2005). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi (s. 227-255). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dolezel, F.T.; Mc. Creary, D.R. (1999). Pedagogical lexicography today: A critical bibliography on learners, Tübingen: Niemeyer.
- Dolunay, S. K. (2005). Türkiye ve dünyadaki Türkçe öğretim merkezleri ve Türkoloji bölümleri üzerine bir değerlendirme. XIV. ulusal eğitim bilimleri kongresi bildiri kitabı. Denizli.
- Durak, E. (2006). Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi bağlamında Avrupa ortak dil kriterleri sorunsalı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Dziemianko, A. (2006). User-friendliness of verb syntax in pedagogical dictionaries of English. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Eker, D. N. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen özerkliği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılarla Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. Turkish studies, 4/3, 888-937.
- Genç, M. & Genç, T. (2013). Öğretmenlerin mesleki gelişmeleri takip etme durumları: Fatih Projesi Örneği. Ahi Evran Üni-

- versitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 14 (2), 61-78.
- Golynskaia, A. (2017) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tek dilli öğrenici sözlüğü: Model, yöntem ve ilkeler, Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Göçer, A., & Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish studies* , 6/3, 797-810.
- Güzel, A. (2010). Türkçe eğitimi bölümlerinde kurulması gerekli görülen ana bilim dalları. *Türklük bilimi araştırmaları*, 27, 371-383.
- Hartmann, R.R.K., James. G. (1998). *Dictionary of lexicography*, London/New York: Routledge.
- Hengirmen, M. (1993). Türkiye’de Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten kurumlar ve eğitim araçları. *Dil dergisi* (19).
- İlgar, Mustafa (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde e-öğrenim yoluyla kelime öğretimi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Karababa, Z. C. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve bu alan için öğretmen yetiştirmenin önemi ve gereği. *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve öğretmenliği çalıştay kitabı* (s. 26-29). Marmaris: Promeda Yayınları.
- Kırkgöz, Y. (2007). English language teaching in Turkey: Policy changes and their implementations. *RELC journal* (38), 217-228.
- Klausmeier, H. J. (1992). Concept learning and concept teaching. *Educational psychologist*, 27 (3) , 267-286.
- König, G. (2002). Dilbilim açısından Türkiye’de Türk dili ve yabancı dil eğitimi. *Dilbilim ve uygulamaları dergisi* (3-4), 111-118.
- König, G. (2010). Dil politikası ve Türkçenin öğretimi. *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve öğretmenliği çalıştay kitabı* (s. 23-25). Marmaris: Promedy Yayınları.
- Küçükler, N. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik sanatsal uyarılarla yapılandırılmış etkinlikler üzeri-

- ne. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- OECD (2009). Education at a glance 2009: OECD indicators ISBN: 978-92-64-024762.
- Özyürek, R. (2009). Türk devlet ve topluluklarından gelen Türk soylu yabancı öğrencilerin Türkçe öğreniminde karşılaştığı problemler. *Turkish studies*, 4/3, 1819-1861.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. (2002). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tanın Korkmaz, Reyhan (2004). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde sözcük bilgisi ve öğretimi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Tarp, S. (2011). "Pedagogical lexicography: Towards a new and strict typology corresponding to the present state of the art", *Lexikos*, series 21, pp. 217-231.
- Tollefson, J. w. (2008). Language planning in education. S. May, & N. H. Hornberger içinde, *Encyclopedia of language and education*, 2nd Edition, Volume 1: language policy and political issues in education (s. 3-14). ABD: Springer Science & Business Media LLC.
- Tosun, C. (2005). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Journal of language and linguistic studies*, 1 (1), 22-28.
- Ungan, S. (2006). Avrupa Birliği'nin dil öğretimine karşı tutumu ve Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Dumlupınar üniversitesi sosyal bilimler dergisi* (15), 217-225.
- APTTLII (t.y.) University of Wisconsin-Madison Arabic, Persian, and Turkish language immersion institute-Elementary, intermediate and advanced immersion Turkish, 22 Eylül 2018 tarihinde <https://aptlii.global.wisc.edu/courses.html> adresinden indirilmiştir.
- UOREGON (t.y.). ANVILL-LTI Overview. 22 Ağustos 2018 tarihinde <https://anvill.uoregon.edu/> adresinden indirilmiştir.
- Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and language learning: An overview. *Language teaching*, 31, 57-71.

- Wiburg, K., & Butler-Pascoe, M.E. (2002). *Technology and teaching English language learners*. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Yağmur, K. (2006). Batı Avrupa'da Türkçe öğretiminin sorunları ve çözüm önerileri. *Dil dergisi* (134), 31-48.
- Yang, S. C., & Chen, Y. (2007). Technology-enhanced language learning: A case study. *Computers in human behavior*, 23, 860-897.
- Yaylı, D. (2004). Göreve dayalı öğrenme yönteminin Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması ve bu uygulamaya ilişkin öğrenci görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yılmaz, E. (2018). *Yabancılar için başlangıç düzeyi Türkçe sözlük*. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Yılmaz, E. (2019). *Sözlük bilimi üzerine araştırmalar*. 4. baskı, Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Yunus Emre Enstitüsü (t.y.). Yunus Emre Enstitüsü. 27 Eylül 2018 tarihinde <http://yee.org.tr/tr/yunusemreenstitusu> adresinden indirilmiştir.